

Kerk met wortels in 1198

Kees Verbeek en Cora van Dalen in de 90 jaar oude Bartholomeuskerk in Poeldijk.

FRED LEEFLANG

Het buitenaanzicht van de kerk.

De Bartholomeuskerk in Poeldijk bestaat 90 jaar. Een bijna-eeuw met één constante: steeds minder gelovige kerkbezoekers. Multifunctioneel is het nieuwe codewoord; met in het hart een kerk in de kerk.

RIEN VAN DEN ANKER

Het godshuis oogt magistraal, ademt kerk. Toont restanten van een voormalig rijk rooms leven. Op deze maandag stoffen vrouwelijke vrijwilligers lange banken, naast het altaar staat een stofzuiger, zelfs de stilte galmt. Ook de pastorie ruikt religieus, staat al jaren leeg zonder permanente pastorale bewoner, het meubilair is gedateerd modern.

Hier praat Cora van Dalen, gedreven autodidactisch kerkhistorica, honderduit over 'haar' Bartholomeus, vicevoorzitter Kees Verbeek van het parochiebestuur vult geregeld aan. De kerk en Poeldijk, het begon vrijwel tegelijkertijd in 1198 toen de graven van Holland er een kapellerie oprichtten. Zo ontstond ook het gehucht, een dijk aan de poel. De tweede kapelkerk overleefde de beeldenstorm van 1566 niet.

Schuilkerk

Daarna was het katholieke Westlandse leven lang stiekem, waren er alleen diensten op vrijwel onzichtbare locaties, in schuilkerken. „Pas in 1713 werd er weer een roomse kerk gebouwd, maar die moest op bevel van de protestantse Staten van Holland worden afgebroken." Acht jaar later verrees er toch een rooms-katholieke hoofdkerk in Poeldijk en twee bijkerken in Naaldwijk en Monster. In 1850 kwam er daarna, vrijwel op de huidige Bartholomeuslocatie, een kerk met twee torens. Twee torens of niet, dat bedehuis was begin twintigste eeuw te klein. Dankzij de fors groeiende omgevingsbevolking barstte de parochie uit haar voegen. Dat was de tijd waarin veel katholieken twee keer op zondag en doordeweeks ook vaak iedere dag naar de kerk gingen. Waarin de roomse kerk maatschappelijk actief was, het verenigingsleven vitaliseerde, sportverenigingen oprichtte en veel deed aan onderwijs en gezondheidszorg.

Kortom, de kerk was het centrum van het religieuze, maar ook het sociaal-maatschappelijke leven. Na de eerste paal in mei 1925 kon aannemer Bakker (voor 287.000 gulden) aan de slag met architect Nicolaas Molenaar. Zijn basisontwerp is, in varianten, ook gebruikt voor kerken in De Lier en Honselersdijk. „Uniek was wel de

76 meter hoge toren, want de Poeldijkse kerk was hét centrum van katholiek Westland, moest dus wel de hoogste toren hebben."

Op 5 augustus 1926 was Poeldijk één groot muzikaal feest met harmonie Pius X, met een ceremoniële inzegening. De oude kerk stond toen nog op de plaats waar twee jaar later de pastorie werd gebouwd.

Wapenindustrie

In de Tweede Wereldoorlog bleef de kerk als gebouw gespaard, tijdens de bezetting leek het religieuze leven gewoon door te gaan. In die oorlogstijd werden er belangrijke muurversieringen in de kerk aangebracht en (feestelijk) religieus in gebruik genomen. „Wel stal de bezetter de kerkklokken, vanwege het koper, voor de Duitse wapenindustrie. Met dubbeltjes en kwartjes is er na de oorlog jaren gespaard voor nieuwe klokken."

In 1960 werd de kerk, op initiatief van pastoor Nicolaas, sober en kaal. Bijzonder omdat pas in 1965, aan het einde van het Tweede Vaticaans Concilie, de rooms-katholieke kerk in brede zin veranderde met modernisering, democratisering en humanisering. „Plotseling werden kerkmuren grijs, verdwenen muurschilderingen en staties, kwam het altaar in het midden zodat parochianen rondom konden zitten, waren zitplaatsen niet meer te koop en was de mis in het Nederlands, niet meer in het Latijn." De progressieve pastoor werd verguisd, maar ook vereerd. Kerkmaatschappelijk gebeurde er heel veel; vooral de rol van vrijwilligers en vrouwen werd groter.

Twee miljoen

Eind jaren tachtig was de kerk voor velen toch te kaal. Parallel liep toen ook de discussie over het afbreken

of opknappen van het gebouw. Het werd het laatste, in ijftempo werd twee miljoen gulden opgehaald, waarna de Bartholomeus weer kleur kreeg. De pilaren werden opnieuw rood, groen en geel, de statien bleken nog ergens opgeslagen, de kerk was voor veel katholieken opnieuw een thuis. In de verbouwingsperiode werd gekerkt bij de ooit zo vijandige protestantse broeders. Historisch noemen Van Dalen en Verbeek ook 2004, het jaar waarin 'meneer pastoor vertrok', althans niet meer naast de kerk woonde. „Niet meer dagelijks een belangrijk onderdeel vormde van het sociale dorpsleven.”

De Poeldijkse parochie is inmiddels organisatorisch opgenomen in de federatie Westlandse rk-kerken.